

Zimbabwe se chystá na druhé kolo voleb prezidenta

20.Června 2008 Matěj Trávníček

Po druhé světové válce vznikly v Zimbabwe partyzánské skupiny, které bojovaly proti bělošské nadvládě. V čele hnutí stanul i Robert Mugabe. Vývoj dospěl ke kapitulaci vlády a vypsání demokratických voleb v roce 1980.

Těch se zúčastnilo dvanáct stran, o vítězství však bojovaly především dvě z nich - Vlastenecká fronta sdružená okolo Mugabeho a druhá, vedená Joshuou N Komem, lídrem socialistické Africké lidové unie. Přestože v Africe deklarované sliby nehrají významnou roli, Mugabe si přílnutím k západním hodnotám a deklarací zachování statu quo vůči bělochům získal sympatie Spojených států (na druhou stranu se však opíral i o Čínu).

Mugabe po volbách prohlašoval, že sliby splní, reálná situace ho však donutila plány změnit. Jednalo se především o návrat partyzánů z bojů v Rhodesii, kteří po něm požadovali podíl na moci. Zároveň s tím se začala zhoršovat ekonomická situace Zimbabwe a nespokojené hlasy sbírala opozice. Na to Mugabe reagoval represí - vytvořil zvláštní pátý oddíl armády (obdoba Lidových milicí za komunismu u nás) a v letech 1986-1987 začaly pogromy nepřístojných občanů.

Znárodňování a obrovská inflace

Narůstající nespokojenost i požadavky partyzánů řešil Mugabe masivním znárodňováním v roce 2000, kdy o půdu přišlo na 40 000 bělochů. Tím sice uspokojil partyzány, ale zároveň uvrhl zemi do katastrofální ekonomické situace a hladomoru.

Nejvyšší podporu si Mugabe přesto udržuje právě na venkově, který sice na jeho politiku nejvíce doplácí, diktátor si však poslušnost zajišťuje restrikcemi a zastrásováním. Kdo se nepodvolí, nedostane jídlo. Města naopak podporují opozici.

Naděje na demokracii po roce 2004

Volby v roce 2004 sice Mugabe vyhrál, stály však proti němu opoziční skupiny, vedené odborovým bossem Morganem Tsvangiraiem. Ten podporu čerpal především z dělnických vrstev, a to ve městech i na venkově. Hlavní část podpory však získával z nespokojených hlasů. Opoziční hnutí tehdy získala 40 % mandátů v zimbabwském parlamentu. Po volbách se Tsvangiraovi dokonce podařilo zformovat jednotné Hnutí za demokratickou změnu, Mugabemu se jej však rychle podařilo rozeštvat. Vznikla tak dvě křídla - slabší Debeleové, hlásící se k pravici, a silnější levicové křídlo.

Před letošními volbami se Tsvangiraovi podařilo znesvářené skupiny spojit a vytvořit naději na dobrý výsledek. Tomu se snažil Mugabe zabránit a ve vykonstruovaném procesu postavil Tsvangiraie před Nejvyšší soudu. Soudy v Zimbabwe jsou však relativně nezávislé a s podporou kvalitních právníků se Tsvangiraovi podařilo nesmyslná obvinění vyvrátit.

Nekonečné volby 2008

Letošní předvolební agitace se nesla v duchu nacionalismu, obviňování Tsvangiraie ze snahy dostat Zimbabwe opět do područí západu a snahy navrátit farmy bělochům. Kromě toho se Mugabemu podařilo prosadit nevpouštění mezinárodních pozorovatelů do země, na volební klání proto dozíralo čtrnáct pozorovatelů ze Společnosti přátel jižní Afriky, spolku jihoafrických zemí.

V samotných volbách se opozičnímu lídrovi Tsvangiraiovi podařilo společně se dvěma menšími stranami získat nadpoloviční většinu hlasů v Parlamentu. Vyhlášení výsledků však notně trvalo a mezitím bylo dokonce nařazeno přepočítání hlasů, které ale na výsledku nic nezměnilo.

Stejně obstrukce provázely i prezidentské volby, které jsou v situaci prezidentského systému v Zimbabwe důležitější. V Zimbabwe se volí dvoukolovým většinovým systémem a spor se tedy vedl jednak o získání hlasů, ale také o to, zda některý kandidát překročil 50 % hlasů. Po několikátýdenním čekání, bezzubém jednání Společnosti přátel jižní Afriky a obstrukcích Mugabeho bylo deklarováno vítězství Tsvangiraie, avšak nikoliv nadpoloviční většinou. Druhé kolo se tak v zemi uskuteční 27. června. Tsvangirai již deklaroval požadavky, které před druhým kolem má - přítomnost mezinárodní kontroly EU a OSN (což však Mugabe nepřijal), v mírnější variantě přítomnost členů Společnosti přátel jižní Afriky již od začátku června. Mezitím se situace vyhrocuje a od uplynutí prvního kola již bylo zabito čtyřicet příznivců opozice.

Tsvangirai má ve druhém kole dobré vyhlídky. Jeho popularita od roku 2002 kontinuálně stoupá, k úspěchu se mu však musí podařit sjednotit opoziční frakce. Do karet mu hraje i podpora v pořadí třetího kandidáta z prvního kola, který v něm získal 10 % hlasů. Do data voleb se toho však v Zimbabwe může ještě hodně udát.

Text vychází z přednášky PhDr. Otakara Hulce, CSc. na semináři Mladých konzervativců Povolební Zimbabwe a stabilita jižní Afriky, 29. 5. 2008

Morgan Tsvangirai